

**Реалізація діяльнісного підходу до навчання учнів «Технології»
у контексті вимог «Нова українська школа»
(методичні рекомендації)**

Державний стандарт базової середньої освіти ґрунтується на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів. Діяльнісний підхід в освіті – це спосіб реалізації ідей і змісту Концепції «Нова українська школа» [2].

Діяльнісний підхід в освіті – спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості, застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до самоосвіти й командної роботи, успішна інтеграція в соціум і професійну самореалізацію, уміння вчитись упродовж усього життя [3].

Діяльнісний підхід є ефективним інструментом, що сприяє забезпеченню зв'язку навчання з життям, формуванню активної та ініціативної позиції учня. Діяльність розглядають як активність людини, що має усвідомлюваний характер і спрямована на досягнення поставленої мети, що визначається потребою. Освітній процес на засадах діяльнісного підходу полягає в переорієнтації мети, завдань та змісту навчання, що ґрунтується на заданій системі дій, формуванні способів діяльності та знаннях, що забезпечують опанування цієї системи. [3].

Психолого-педагогічні дослідження теорії діяльності охарактеризовано в наукових працях [1]:

- Ельконіна Д., Давидова В., – з розвивального навчання;
- Гальперіна П., Талізінної Н., – з поетапного формування розумових дій;
- Запорожець А., – з формування перцептивних дій;
- Богоявленського Д., Кудрявцевої Т., Данилова М., Лернера І., – з проблемного навчання

Діяльнісний підхід у контексті впровадження Концепції «Нова українська школа» обґрунтовано в роботах учених-психологів та педагогів, а саме:

– Виготського Л., Гальперіна П., щодо формування в учнів способу дій розумових та предметно-практичних умінь [4];

– Дьюї Д., Кілпатрика В., Коллінгса Е., щодо навчання діяльності: учити дитину самостійно ставити перед собою цілі, знаходити шляхи їх досягнення, допомагати формувати вміння контролю та самоконтролю, оцінки та самооцінки [4];

– Лернера І., Матюшкіна О., щодо поетапного формування дій або вміння навчальної діяльності: створення мотиваційної основи дії, формування ставлення учня до мети та завдань дії, до матеріалу, на якому воно відпрацьовується; створення схеми орієнтувальної основи дії, яка перевіряється та уточнюється (тобто знань, які учень здобуває самостійно, а не отримує в готовому вигляді) [4];

– Леонтьєв О., щодо формування дії в матеріалізованій формі з опорою на зовнішньо представлені компоненти схеми, описові значення цих дій у зовнішній мові; здійснення дії у внутрішньому плані та перенесення в реальні практичні ситуації [4].

Реалізація діяльнісного підходу в базовій школі визначає створення вчителем умов для оволодіння учнем діяльністю, а отже, дозволяє зробити освітній процес:

- умотивованим – зацікавлення, емоційне занурення, формування ціннісного ставлення, що забезпечує мотиваційну основу діяльності;
- цілеспрямованим – учень має самостійно ставити перед собою мету та в самостійному пошуку знаходити засоби її досягнення;
- практико-орієнтованим – забезпечувати зв'язок з реальною діяльністю, предметно-практичними діями;
- соціальним – відбуватися в просторі спільної навчально-пізнавальної діяльності учнів, комунікації між ними, командної взаємодії;
- емоційним – породжувати позитивні емоції; створювати ситуації успіху, отримання задоволення, радості від процесу та результату навчання, співпраці з іншими, взаємодією із зовнішнім та внутрішнім світом;
- активним – спрямованим на забезпечення фізичної активності дитини, задоволення потреби в русі, а також активності інтелектуальної, емоційної, соціальної тощо;
- творчим – має бути максимально зорієнтоване на творчу діяльність учня;
- рефлексивним і максимально самоорганізованим – спрямованим на розвиток рефлексивних умінь (аналізувати власну мисленнєву діяльність, навчальну діяльність тощо), а також умінь самоконтролю, самооцінки, самовдосконалення школярів [5].

Переваги застосування діяльнісного підходу:

- учні більше працюють практично з різним навчальним інструментарієм, проводять досліди, що сприяють розумінню предметів та явищ;
- в учнів розвивається критичне мислення, уміння аналізувати, синтезувати навчальний матеріал (знання);
- учні працюють з інформацією, аналізують її, використовують у різних ситуаціях, моделюють наслідки, установлюють залежності в навколишньому світі [1].

Звертаємо увагу, що за допомогою реалізації діяльнісного підходу на уроках «Технології» (трудове навчання) можна здійснювати проектну, винахідницьку, дослідницьку, інноваційну, конструкторську, графічну, художню, творчу, практичну, інтерактивну та інші види діяльності.

Учні на уроці «Технології» (трудове навчання) мають змогу розв'язувати реальні життєві задачі та аналізувати, обговорювати свої дії з учителем та учнями, досягаючи певного логічного завершення проектно-технологічної діяльності.

Пропонуємо орієнтовну структуру уроку «Технології» у контексті діяльнісного підходу:

- Мотиваційна діяльність. Створення позитивного мікроклімату. Визначення мети.
- Адаптивно-перетворювальна діяльність. Навчальна співпраця учнів і вчителя в дієвому просторі (не давати учням готових рішень, залучати їх до співпраці, віддавати ініціативу учням).
- Контрольно-аналітична діяльність. Рефлексійна діяльність (визначення, аналіз, усвідомлення досягнутих результатів).

Акцентуємо увагу, що в ході реалізації діяльнісного підходу до навчання учнів «Технології» у контексті вимог «Нова українська школа» в умовах воєнного стану, учні отримують знання шляхом пошуку, дослідження, конструювання,

експерименту та виконання проєктів (завдань). У результаті освітній процес у контексті вимог НУШ буде цікавим і значущим, із позитивним результатом.

Рекомендації вчителям технологічної освітньої галузі щодо реалізації діяльнісного підходу до навчання учнів на уроках:

– створювати умови для оволодіння учнем умотивованою та практико орієнтованою діяльністю на уроках «Технології» (трудове навчання) у контексті вимог Нової української школи;

– орієнтувати учнів на творчу діяльність на уроках;

– спрямовувати інтереси, плани, ціннісні орієнтири учнів на становлення їхньої суб'єктності;

– організовувати діяльність учнів, інтегруючи її в цілісну систему: спостереження, досліди, самостійний пошук інформації, спеціальні задачі і вправи на розвиток уяви; завдання з моделювання, конструювання об'єктів та явищ навколишнього світу.

Діяльнісний підхід є альтернативним методу трансляції знань і їх пасивного засвоєння, дозволяє досягти освітні цілі, що втілюють потреби суспільства й держави. Для успішної реалізації діяльнісного підходу до навчання учнів є важливим планування вчителем діяльності на кожному навчальному занятті, темі, модулі за всіма її етапами: настановно-мотиваційного, проблематизації, рефлексивного, планування наступного циклу дій [5]. Саме в такий спосіб педагогічна діяльність учителя та навчальна діяльність його учнів створюють єдиний спільний освітній простір. Державний стандарт базової середньої освіти, реалізація Концепції «Нова українська школа» вимагають від педагогів переорієнтації освітнього процесу від пояснювально-ілюстративного до самостійного й продуктивного не лише на теоретичному, а й на практичному рівні [3].

Список використаних джерел

1. Діяльнісний підхід як основа організації навчально-виховної діяльності учнів. URL: <http://surl.li/ewdel>.

2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (м. Київ, 16 січня 2020 року № 463-IX). URL: <https://cutt.ly/whlR5vN>.

3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (ухвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р). URL: <http://surl.li/bqzjz>.

4. Кузькова Т. Роль діяльнісного підходу до навчання в викладанні шкільних предметів та формуванні компетентностей учня. URL: <http://surl.li/ewddo>.

5. Паркер Р. Діяльнісний підхід у школі. URL: <http://surl.li/bqzjz>.

Методист технологічної освітньої галузі навчально-методичного відділу координації освітньої діяльності та професійного розвитку

І.В. Коренева

(підпис наявний в оригіналі)